

Jord i sikte för Awas Tingni-borna

Efter femton års kamp – mot företag, regeringar och vädrets makter – ser det ut som om mayagnafolket från Awas Tingni, i nordöstra Nicaragua, äntligen kan få papper på sin mark. Mark som deras förfäder har bebott och odlat i årtusenden.

TEXT: ERIKA BRENNER

JURIDISKA LABYRINTER, ekonomiska intressen, byråkrati och till sist orkanen Felix. Awas Tingnis lilla befolkning på 6 000 personer har haft mycket emot sig för att få laglig rätt till sin jord.

– Det handlar om diskriminering, politik och makt. Därför har varken regeringar eller företag velat ge Awas Tingnis folk rätt till sin jord, sammanfattar Modesto Frank, ordförande i Sukawala, mayagnafolkets högsta församling.

"*Asanghpas nuhni*" och "*sauni nuhni*" hör till de många ord som betyder territorium på mayagnafolkets eget språk. Begreppet innebär enorma jordområden, floder och vattendrag där folket har rätt till alla naturresurser på och under jorden samt i vattnet. På territoriet, som går i arv från generation till generation, lever folket av jakt, fiske och i viss mån lantbruk.

Före koloniseringen bodde mayagnafolket vid majestätiska flodmynningar på flera platser i Nicaragua, men efter spanjorernas intåg blandade de sig med andra grupper – miskitofolk, kreoler och mestiser. Deras territorier krympte. I början av 1800-talet förlorade mayagnafolket mark till lyckojägare som invaderade deras territorier i jakt på guld, gummi, skinn, virke och bananer. En katastrof för folket, som anser sig vara "ingenting utan jord".

I dag lever mayagnafolket huvudsakligen i Centralamerikas största naturreservat, Bosawas, i nordöstra Nicaragua. Två territorier, Mutan-

Sex av mayagnafolkets nio territorier ligger i Centralamerikas största naturreservat Bosawas. Awas Tingni ligger precis utanför reservatet.

bak och Awas Tingni, ligger i utkanterna av reservatet, det senare vid floden Wawa, drygt tio mil från den regionala huvudstaden Puerto Cabezas (*Bilwi* på mayagna).

I början av 1990-talet började Violeta Chamorro-regeringen ge företag tillstånd att utnyttja mayagnafolkets mark. 1996 gav miljöministeriet det sydkoreanska företaget Solcarsa obegränsad rätt att utnyttja 62 000 hektar av mayagnafolkets mark under 30 års tid. Men tillståndet bröt mot Nicaraguas författning, som säger att befolkningen först måste tillfrågas i sådana här fall. De rasande invånarna överklagade beslutet och Högsta domstolen drog tillbaka Solcarsas tillstånd.

INNAN AWAS TINGNI-FOLKET fick rätt till jorden, hade Solcarsa hunnit skövla en hel del skog, hur mycket vet ingen. Det avverkade timret ruttnade dock på marken eftersom befolkningen hade lyckats stoppa virkestransporterna från området.

CLAUS KJERBY, IBIS

Mayagnaflicka från Musawas-territoriet.

Invånarna i Awas Tingni hade laglig rätt till sin jord men saknade ägarbevis, lagfart. De vände sig till OAS, Organisationen för de amerikanska staterna, som skickade fallet vidare till den Interamerikanska kommissionen för mänskliga rättigheter i Washington. Därifrån gick jordfrågan vidare till Interamerikanska domstolen för mänskliga rättigheter.

År 2001 kom segern: domstolen gav folket rätt till sin jord och beslutade att regeringen skulle överlämna lagfart på marken inom 15 månader.

– Ett litet folk kämpade mot den stora världen – och vann. De visade alla att de har kulturell, social och laglig rätt till jorden, säger mayagnaledaren Modesto Frank.

Men det fanns ingen nationell lag som kunde stödja domstolsbeslutet.

REDAN 1998 HADE dåvarande presidenten Arnoldo Alemán lagt fram ett lagförslag om ursprungsfolkens kollektiva rätt till mark. Förslaget förkastades dock av ursprungsfolken, som tyckte att det bara gynnade staten, som ensidigt skulle bestämma hur gränserna skulle dras. Därför samlades mayagna och övriga ursprungsfolksgrupper för att ta fram ett gemensamt förslag, baserat på deras syn på marken. Lagen godkändes av parlamentet i december 2002 och trädde i kraft i januari 2003.

Femton månader efter att den Interamerikanska domstolen för mänskliga rättigheter hade gett Awas Tingni-folket rätt till sin jord, hade de ännu inte fått någon lagfart. Reger-

ingen krävde en djupgående utredning som bekräftade att ursprungsfolket verkligen kunde göra lagligt anspråk på jorden. Det handlade om att dokumentera historia och kultur samt bevisa att folket i århundraden hade brukat jorden traditionellt.

En sådan undersökning hade befolkningen i Awas Tingni redan gjort två gånger, men nu såg de ingen annan utväg; med stöd av Världsbanken tog de fram sin tredje utvärdering.

ENLIGT LAGEN SKULLE Awas Tingnis folk få ägarbevis för sin jord 30 dagar efter att undersökningen var klar. Men de fick vänta fyra år till: fallet åkte fram och tillbaka mellan den regionala regeringen och den nationella, mellan kommissioner och instanser. Bland annat saknades rutiner för lagfart. Dessutom påstod den regionala regeringen att invånarna i Awas Tingni bråkade med grannarna, miskitofolket, men det är enligt Modesto Frank inte sant.

I januari 2007 erbjöds Awas Tingni-folket lagfart – mot att de avstod från 21 000 hektar, men befolkningen vägrade. I juni 2007 kom regeringen på besök: I september får ni ägarbeviset, lovade regeringstjänstemannen då.

Men så la naturens krafter ett nytt hinder i vägen; i september härjade orkanen Felix i regionen och hela processen stannade upp.

Awas Tingni-folket väntar fortfarande på sin lagfart. Men Modesto Frank är hoppfull:

– Nu dröjer det inte länge. Och när invånarna i Awas Tingni får sin lagfart blir det stor fest, lovar han. ■